

A

abluka: Bir devletin veya yerin dışarı ile ilişkilerini zor kullanarak kesme; kuşatma

abide: Gelecek nesillere hatıra kalacak eser

adet: Yapıla yapıla, işlene işlene herkes tarafından uyulan şey, alışkanlık, görenek

ahit: Anlaşma, sözleşme, söz verme

alamet: İşaret, iz, nişan

amel: Çalışma, fiil, hareket, davranış. Dinin emirleri doğrultusunda hareket etme, ibadet

asabiyet: Akraba, soy, kavim, millet, din v.b. gayreti gütmeye

asgari: En az

arş: Yüksekliği sebebiyle bütün cisimleri içine alan yer

atalet: Boş durma, işlememe, tembellik

aza: Organlar, bütün parçalar

B

bağdaşmak: İyi anlaşmak, uyum sağlamak

balığ: Ergin, erişmiş, buluş çağına gelmiş

barınmak: Oturacak yer veya imkân bulmak

bend: Bağlama, hükmü altına alma

bertaraf etmek: Ortadan kaldırmak, tesirsiz hâle getirmek

biat: Devlet reisine itaat ve sadakati bildiren anlaşma, uyma, bağlanma, itaat bildirme

binaen: Bunun üzerine, buna dayanarak

bizatihi: Kendiliğinden, kendisi

C

cebir: Zor, zorlama, baskı yapma

cizye: İslam ülkelerinde Müslüman olmayanlardan, himaye ve askerlikten muafiyet karşılığı alınan vergi

cürüm: Ceza gerektiren suç

Ç

çelişmek: Birbirine zıt hâlde bulunmak

çetin: Sert, işlenmesi, elde edilmesi, çözümü zor

çığır: Yenilik, yeni yol

D

dalalet: Sapıtma, doğru yoldan ayrılma, batıla yönelme

delealet: Bir şeyin delil, belge olma hâli.

fin: Gömme

dirayet: Beceriklilik, muktedir olma, iktidar, incelikleri kavrama, sezîş

diyeyet: Yaralamada yaralanan organa karşı, ölen için öldürülenin ödemesi gereken şeri bedel

döşek: Yere yayılarak yapılan yatak

E

ebedî: Sonsuz

ecdad: Atalar, dedeler, geçmişler

ecir: Bir iş veya hizmet karşılığı verilen şey, ücret, sevap, sabır ve tevekkülün karşılığı manevi mükâfat

erdem: Fazilet, maharet, liyakat

erzak: Yiyecek ve içecek şeyler

esâtîr: Putperestlik devrinde tanrıların ve kahramanların etrafında oluşturulan efsanevi tarih, hurafeler

esir: Savaşta düşman tarafından yakalanan, düşman eline düşen, tutsak

eşîk: Toz, toprak, soğuk v.b. şeylerin eve girmesini önlemek için kapı önüne yanlamasına konulan engel

etnik: Kavmî, ırki,

eza: Ezizyet, incitme, sıkıntı verme, zulüm

ezelî: Başlangıcı bilinemeyecek kadar eski

F

fecr: Güneşin doğmaya başlama zamanı, güneşin doğmasından önceki alacakaranlık

fedakârlık: Hakkı olan bir şeyden vazgeçmek, fedakarca hareket

fend: Bir işi kolaylaştıran hüner, püf noktası

fetret: Devlet otoritesi bakımından karışıklık ve düzensizlik devri

feyz: Bereket, bolluk, verimlilik

fidye: Esirlikten veya zor bir durumdan kurtulmak için verilen bedel

fitne: Ara bozma, bozgunculuk

G

gaflet: Nefsin arzularına uyarak zamanı boşuna geçirerek önemsiz şeylerle uğraşmak

ganimet: Savaşta askerın hakkı olarak düşmandan ele geçirdiği mal

gıyaben: Kendisi olmaksızın, kendisinin yokluğunda

H

halife: Hz. Peygamber'in yerine geçen halefi, vekili, devlet başkanı

halis: Karışmamış, hilesiz

hanîf: Tek Allah'a inanan

haraç: Zor kullanarak alınan para

hasat: Ürün kaldırma, tarım ürünü toplama, ekin biçme

hased: Kıskanma, çekememezlik

hasenat: İyi işler, iyilikler, hayırlar, sâlih ameller

haslet: Yarattılıştan, doğuştan gelen özellik

hayâ: Utanma, sıklıma duygusu, Allah korkusu nedeniyle kötü ve günah olan şeylerden kaçınma

hayız: Kadınların adet görmesi

haysiyet: Deđer, kıymet, itibar, şeref

hürs: Aşırı istek, şiddetli arzu

hikmet: Gizli sebep, öğüt verici, kısa ve öğretici ahlaki söz

hilm: Yumuşak huyluluk, sakinlik

himaye: Koruma, yardım etme

hiyerarşi: Alttan üste doğru rütbe ve mevki sıralaması düzeni

hoşnutsuzluk: Memnun olmama hâli

huşu: Allah'a karşı korku ve sevgi ile boyun eğme duygusuyla meydana gelen hâl

hüküm: Bir konu, iş, kimse veya şey hakkında verilen, karar, emir, tartışılmaz dinî kaide

I - İ

ıstılah: Özel manada kullanılan, herkesçe anlaşılamayan söz

icma: Dağınık unsurları bir araya getirme, toplama, İslam âlimlerin bir konuda ittifak etmeleri

idrak: Akıl erdirmeye, anlama, kavrama kabiliyeti

ihlal: Sağlımlığına zarar verme, bozma, sakatlama

ihtişam: Büyük gösteriş

ihtiva: İçine alma, bünyesinde bulundurma, kapsama

ikamet: Oturma, eğleşme

ikmal: Tamamlama, mükemmelleştirme, olgunlaştırma

ima: Dolaylı, üstü kapalı ifade etme
inkılap: Bir hâlden başka bir hâle dönme, devrim, ihtilal
intisab: Mensup olma, bağlanma
isra: Geceleyin yürütme, Hz. Peygamber'in Miraçı
istikbal: Gelecek zaman
istihsan: Daha kuvvetli delil karşısında zayıfı terketme, üst merciden kolaylık isteme, güzel bulma, beğenme, takdir etme
işrak vakti: Güneşin doğma vakti
itikât : Bir fikre, bir inanca bağlanma
ittifak: Bir konuda, ortak bir gayede anlaşma, fikir birliği etme

K

kâfi: İhtiyacı karşılayan, yeterli
kalyon: Yelkenli, bir sıra kürekli savaş gemileri
kanaat: Elindekiyle yetinme, göz tokluğu, bir konuda meydana gelen, sahip olunan görüş
karargâh: Kumandaya yardımcı kısımlardan meydana gelen kuruluş ve kuruluşun bulunduğu bina, durak
kâtib: Yazı işleri ile vazifeli kimse, sekreter
kastetmek: Kötülükte bulunmak, hedef olarak seçmek, söz konusu etmek
kemal: Olgunluk, kusursuz, tam ve eksiksiz olma hâli
kerahât: Haram sayılmamakla birlikte harama yakın sayılan fiil
kervan: Uzak yerlere yolcu ve ticari eşya taşıyan kabile
kibir: Kendini beğenme, büyüklük satma, gurur
kutsi: Kutlu, mukaddes
küre: Bütün yüz noktaları merkezden aynı uzaklıkta bulunan yuvarlak cisim

L

lafız: Ağızdan çıkan manalı veya manasız söz
lakayit: Kayıtsız, aldırmayan, ilgi göstermeyen
lütuf: İyi, yumuşak, dostça davranış, ikram ve yardımda bulunmak, müsaade, izin

M

mabut: Kendisine ibadet edilen, kulluk edilen varlık
mağrur: Gururlu, kibirli, övünen
mahallî: Bir yere has olan, yerli
mahiyet: Bir şeyi tayin eden asli husus, bir şeyin hakikati, nitelik
mahrumiyet: Bir şeye sahip olmama hâli, yoksunluk

maşher: Ölülerin dirilip kalkma günü, kıyamet gününde ölülerin dirilip toplanacakları yer

maslahat: Yerine göre icap eden iş, düzen, asayiş, barış yolu,

matem: Ölen, kaybedilen şeyin arkasından ağlama, yas

mazeret: Elde olmayarak meydana gelmiş, makul sebep, özür

mecaz: Bir sözün gerçek manasında kullanılmayıp, ilgi ve benzerlik bağı bulunan başka bir manada kullanılması

mecusi: Ateşe tapan, zerdüşt dinini benimseyen

mefhum: Bir sözün ifade ettiği mana, kavram

meşakkat: Sıkıntı, zahmet, güçlük, zorluk

metanet: Dayanıklılık, sağlamlık, sebat, gayret

metot: Usul

mevki: Yer, mekân, makam

meyil: Bir tarafa doğru eğilme, taraftarlık

meyyit: Ölü, ölmüş

miskin: Elinden iş gelmez, beceriksiz, zayıf, hâlsiz, zavallı, varlıktan, benlikten geçmiş, varlığını Hakk'a vermiş kimse

misyon: Bir şahıs veya heyete verilen özel vazife

mitoloji: Efsane, hurafe bilgisi

mizaç: Manevi vasıfların bütünü, huy, tabiat, yaratılış

muayyen: Tayin ve tesbit edilmiş, belli, sınırlanan, sınırlı

mucize: Peygamberler tarafından gösterilen, olağanüstü hâl ve hareket

mufassal: Uzun uzadıya açıklanıp, anlatılan, ayrıntılı, detaylı

muhafaza: Saklama, koruma

mukim: İkamet eden, oturan, yerleşik

murakabe: Denetleme, kontrol

musibet: Bela, felaket

mushaf: Kapak içinde toplanmış sayfeler, Kur'ân-ı Kerîm

mutasavvıf: Tasavvuf ilmine sahip olan

mutlak: Var olmak için başka bir varlığa ihtiyacı olmayan, kesin

müçtehit: Ayet ve hadislere dayanarak hüküm ortaya koyan, âlim

müeyyide: Yaptırma gücü

mükellef: Üzerine düşen görevi yerine getirmeye mecbur olan, yükümlü

münker: İnkâr edilen, reddedilen, kabul olmayan, İslamiyet açısından işlenmesi doğru olmayan, akılcı da çirkin kabul edilen şey

mürşit: Doğru yolu gösteren, rehber

müstehak: Bir şeyi hak etmiş olan

müstesna: Başkasına benzemeyen, seçkin, fevkalade

N

nadan: Haddini bilmez, cahil.

nafile: Fazlalık, İslamiyet'te farz veya vacip olmayan ibadet

naaş: Gömülmeye hazır cenaze

nesih: Hüküm kaldırma, iptal etme

nesnel: Afaki, objektif

nezdi ilâhîde: Allah katında, Allah yanında, Allah huzurunda

nifak: Dille inanır ve dost görünüp, kalben düşman olma hâli, ikiyüzlülük, ara bozukluğ

nifas: Yeni doğurmuş kadının hâli

nispet: İki veya daha fazla şeyin birbirine göre hâli

nitelik: Vasıf, keyfiyet, mahiyet

nutuk: Topluluk önünde yapılan konuşma

nüfuz: Bir kimsenin emir ve hükümlerinin işlemesi, geçerli, olması

nüşha: Birbirinin aynı olan yazılı metinlerden her biri

Ö

örf: Kanun olmadığı hâlde, halk tarafından alışkanlık olarak uyulan bulunulan yere ve duruma göre ortaya çıkan, akla aykırı olmayan, dince kötü karşılanmayan davranış, töre, adet

özerk: Hükümü elinde olan, istediği gibi hareket edebilen

P

pak: Saf, lekesiz, temiz, katışıksız, hilesiz

panayır: Bir yerde yılda bir veya birkaç defa kurulan ve birkaç gün devam eden büyük pazar

propaganda: Bir fikri, bir inancı yaymak, bir kişi ya da kuruluşu benimsetmek için çeşitli vasıtlarla yapılan faaliyet

pusu: Düşmana ansızın baskın yapabilmek için saklanılan yer

R

rakkase: Dans eden kadın, çengi

refleks: Duyu organları üzerinde bir uyarıcının tesirine karşı, bir kas veya bezin gösterdiği ani tepki

rencide: İncinmesine sebep olunmuş, kalbi kırılmış, gücendirilmiş,

rıza: Rızalı olma, memnuniyet, kabul

ridâ: Omuza alınan örtü

risalet: Resûllük, peygamberlik, nebilik, elçilik, bir tarafın sözünü diğer tarafa tebliğ etme
rivayet: Meydana gelen bir şeyi, bir haberi, bir sözü, bilgiyi nakletme
riya: İkiyüzlülük, yalandan gösteriş, sahte davranış
rükün: Bir şeyi meydana getiren esas unsurlardan her biri, namazın farzlarından her biri

S

sabi: Çok küçük yaşta çocuk
sancak: Üzeri yazı işlemeli ve kenarları saçaklı büyük bayrak
sarfı nazar: Saymama, dikkate almama, hesaba katmama
sebat: Sözde durma, ahde vefa etme, kararlı olma, yerinde durma, sabit olma
sedir: Üstüne minder döşenen ve yaslanacak yerlerine yastık konulan kerevet
seküler: Dünyevi, cismani, laik
selamet: Dert, sıkıntı, kusur, noksanlık v.b. şeylerden emin olma, kurtuluş
sembol: Bir manayı, bir kavramı veya varlığı ifade eden şekil, rumuz
sena: Överek anma, övme, methetme
seriyye: Akıncı birliği
servet: Zenginlik, varlık
sezmek: Açıkça bir şey olmadığı hâlde ne olduğunu veya olacağını anlamak
sıfat: Bir kişi veya şeyin hâli, ünvan, vasıf, nitelik
sığınak: Korunmaya ve sığınmaya elverişli yer
sıla-i rahim: Akriba ve yakınlarını ziyaret etme, hâl-hatır sorma ve yardımda bulunma
simâ: Yüz hatlarının topluca görünüşü, yüz, çehre, beniz
söylem: Söyleme ve ifade etme tarzı, üslup
statü: Durum, hâl, mevki
stok: Satışa arz edilenlerin dışında kalan mevcut mal
sûr: Boynuzdan yapılmış uzunca boru
sürgün: Ceza olarak belli bir yere gönderilmiş veya belli bir yerde oturmaya mecbur edilmiş kimse

Ş

şadırvan: Üzeri dam veya kubbe ile örtülü, yüksek, fıskiyeli ve çepeçevre musluklu havuz
şavt: Tavaf yaparken Kâbe'nin etrafında bir dönüş
şefaât: Araya girme, aracı, ricacı olma
şeri: İslamiyetin temel kaidelerine ve İslam dininin emrettiği dünya nizamına uygun olan
şevk: Şiddetli arzu, aşırı heves, neşe, keyif
şuur: Bir şeyi anlama, kavrama ve tanıma gücü

T

taat: Boyun eğme, emre uyma, itaat, Allah'a kulluk etme, ibadet, zühd ve takva

tabaka: Sıralar hâlinde üst üste konulmuş şeylerden her biri, kat, derece, zümre, sınıf

taciz: Rahatsız etme, sıkma, aciz bırakma

tahribat: Yıkım, yıkıntı

tahrif: Bozma, değiştirme, bir metni ilave çıkarmalarla farklı manaya gelecek şekle sokma

takrir: Sözle ifade, ders verme

takva: Korkma, sakınma, kaçınma, Allah'ın emir ve yasaklarına uymada titizlik gösterme

tahrimen mekruh: Harama daha yakın olan mekruh

talep: İstek, arzu, rağbet

tali: Arkadan gelen, ikinci kısım

tamah: Hırs, açgözlülük, şiddetle isteme

tazim: Büyük görme ve saygılı davranma, ağırlama

taziye: Felaketli anlarda üzüntüyü azaltacak sözler söyleme, yakını ölen kimseye baş-sağlığı dileme

tebliğ: Bildiri, mesaj, bir dini veya bir fikri başkalarına anlatma ve böylece yayılmasına çalışma

tehzizat: Elbise ve silah dışında askeri harp ve levazımı

tedricen: Derece derece, yavaş yavaş

tefrika: Ayrılma, anlaşmazlık

tefekür: Bir mesele hakkında zihni faaliyet gösterme, derin düşünme

tehlil: Allah'tan başka ilah yoktur (Lâ ilâhe illallah) sözünü söyleme

tekabül: Karşılık olma, yerini tutma

tekbir: Allâhü ekber diyerek Allah'ı yüceltme

telaffuz: Bir harf, hece veya kelimeyi söylenmesi gerektiği şekilde seslendirme

telbiye: Hac sırasında "Lebbeyk Allahümme lebbeyk..." deme

telkin: Ölmek üzere olan bir kimsenin başında Kelime-i Şehadet getirerek tekrarlamasını sağlamaya çalışmak, fikrini kabul ettirme

tenzihen mekruh: Helale daha yakın olan mekruh

tertip: Usûl, nizam, tarz, düzenlilik

tespih: Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih etme ve yüceltme

teselli: Acısını dindirme, güzel sözlerle gönlünü ferahlandırma

tesir: Öz, eser bırakma, bir takım sonuçlar meydana getirme

teslimiyet: Boyun eğiş, rıza, tevekkül

teşhir: Gösterme, sergileme, ilan etme, herkese duyurma

teşrik: Ortak etme

tevatür: Ağızdan ağıza yayılma, kuvvetli, yaygın söylenti

tevazu: Alçak gönüllülük, gösterişsizlik

tevekkül: Allah'a güvenme, gücünün yetmediği yerde Allah'tan bekleme
tezahür: Ortaya çıkma, görünme, belirme
tilavet: Okuma, Kur'an-ı Kerim'i usulüne göre ve tecvidli okuma

U

uhrevi: Ahirete ait, ahiretle ilgili
umumi: Herkese ait, herkesle ilgili
ulu'l-emr: Emir sahipleri, halife veya halife adına hüküm ve emir verenler
uzuv: Canlılarda hayati rol oynayan vücut parçası, organ, bir topluluğu meydana getiren unsurlardan her biri
vasıf: Bir kimse veya şeyi başkalarından ayıran kendine has hâl, nitelik, hususiyet
vasiyet: Ölümden sonra yapılmak üzere ısmarlanan şey
vebal: Sonunda ceza ve azap olan fiil, günah, sorumluluk
vecibe: Yerine getirilmesi borç hükmünde bulunan iş, boyun borcu
vefa: Sözünü yerine getirme, sözünde durma, borcunu ödeme
vesvese: Nefis ve şeytanın meydana getirdiği iç karışıklığı
vuku: Olma, meydana gelme, ortaya çıkma
yakarış: Dua, yalvarma
yaygı: Yere yayılan, serilen şey
yükümlülük: Mükellefiyet, mecburiyet
zat: Kendi, öz, asıl varlık, kişi
zelle: Sürçüp kayma
zerre: En küçük parça, maddenin bütün vasıflarını taşıyan en küçük parçası
zeval vakti: Güneşin öğle vaktinde en yüksek noktadan batıya doğru inmeye başlaması
zevce: Eş
zillet: Hor ve hakir olma, alçalma, küçülme, düşme
ziynet: Süs
zümre: Cemaat, topluluk

